

érdekes történelmi bevezetést, a velencei könyvnyomdászat s a könyv illusztrálása fejlődésének történetét látjuk magunk előtt Ratdolt primitív vonalos nyomásaitól kezdve egészen Carpi chiaro-scuro-nyomásaig.

Szebb emléket a virágzó művészet multjának nem lehetett volna emelni, mint termékei javának e facsimilkben való összegyűjtése által. De Onganiát a mult iránt érzett kegyeletén kívül igen fontos gyakorlati cél is vezette a munka kiadásában. Nem alaptalanul panaszkodva a felett, hogy a könyvnyomtatás művészete a régi emporiumokban mindinkább elveszti individualis jellegét, s hogy az olasz sajtótermékek idegen stílus mezeit viselik magukon, vissza akarja vinni a könyvnyomtatást az eredeti nemzeti stílus forrásához, szóval annak a nemzeti nyomdász-iskolának visszaállítására törekszik, mely méltán képezte valaha Velence és egész Olaszország büszkeségét. Kiadványa ily módon, míg egyrészt dokumentumokat ad azok kezébe, kik a nyomdászat történetét tanulmányozzák, más oldalról mintákkal szolgál annak gyakorlati művelői számára. Boldog ország, a hol a kiadók műérzéke ily czélok szolgálatára hozhat áldozatot. Mi is beszélünk sokat magyar nemzeti stílusról, de meddig kell még várunk, míg valakinek eszébe jut értékesíteni azt a becses műtörténelmi anyagot, mely a régi magyar nyomdák termékeiben rejtőzik!

Sch. Gy.

A Staderini, Brevi cenni sopra due sistemi di schedario per cataloghi. Roma. 1890. 8-r.

A fentebbi czímet viselő füzet már több év előtt jelent meg, be azért nem tartom feleslegesnek ismertetését, miután annak tartalma minden könyvtárat közelebről kell hogy érdekeljen. E füzetkében ugyanis két katalogus-rendszer leírását olvassom, melyeknek, különösen a másodiknak praktikus voltáról olaszországi tartózkodásom alatt elég alkalmam volt meggyőződni.

Az egyik katalogus-rendszer a következő: egy hosszúka, keskeny fadobozba fogazott érclemez van beillesztve, a papírlapok megerősítésére rugóval ellátott fadarab szolgál, mely a fogazott érclemezbe van beillesztve s szükség szerint mozgatható. A papírlapok erős, merített papirosból vannak készítve, trapez formában, melyhez még egy, körülbelül 3 centiméternyi erősebb papír van vászonnal erősítve, olyformán, hogy az érclemez fogaitba beilleszthető legyen.

A czédulák beillesztése a dobozba úgy történik, hogy a keskenyebb fogazott rész az érclemezbe behelyeztetik, bizonyos számú ilyen papírlap után a megerősítésre szolgáló fadarab betolatik, s a benne lévő rugó azt erősen oda tartja a doboz oldalaihoz. Ily módon a czédulák keskenyebb része mozdulatlanul áll,

míg hosszabb részét, mely a könyv címének van szánva, kényelmesen végig lehet lapozni.

E fajta katalogus azonban csak kisebb könyvtárakban, s ott is csak kisebb terjedelmű szakok, pl. folyóiratok lajstromozására alkalmas. Mert több ilyen doboz egyesíthető ugyan egy külön, ferde lapú asztalon, de ez megnehezíti a kezelést, s aránylag nagy tért foglal el, azonkívül megvan az a hátránya, hogy a közönség részére kevésbé hozzáférhető.

Sokkal praktikusabb ennél a második rendszer, melyet Rómának úgyszólván valamennyi könyvtárában használnak, s a mely Olaszországon kívül is mindinkább tért hódít.

Az e rendszernél használt papírlapok, czédulák formátuma 13×23 cm. Erős, merített papírból készültek, s következőkép vannak berendezve. Baloldalt, körülbelül egy centiméternyire a lap széléstől, két egymás mellett álló 13 mm. átmérőjű kerek lyuk van. Körülbelül 3 cmnyire a lyukaktól az illető könyvtár neve következik függőleges irányban. Így tehát ezen kisebb része a papírlapnak $4-5$ cm. széles, mely körülbelül a közepén ketté van vágva, s vászonnal egymáshoz erősítve. A könyvtár nevét feltüntető sor után 10 cmnyi tér következik, mely az illető könyv címének registrálására szolgál. A fennmaradt 6 cmnyi tér a bibliografiai jelzések számára van fentartva, s a mű címétől kettős vonal által elválasztva. A papírlap jobb oldalán legfelül van a signatura helye.

Az ilyenet elrendezett lapok különböző számban, rendszeren $320-450$, a szerint, a mint vászonszalaggal vannak ellátva, vagy nem, egy hasonló nagyságú albumszerű tartóba jönnek. Ezen tartó két erős, vászonnal bevont táblából áll, a háta bőrből van, s a könyvtár jelvényen kívül egy négyszögletű réztáblácskán folyó számmal van ellátva. A tábla a papírlapnak megfelelőleg szintén két részből áll, s a papírlap lyukainak megfelelőleg két vaspálczikával van ellátva. A papírlapok a lyukak segítségével ezen vaspálczákra ráfűzetnek, majd a felső tábla rájuk csapatik, s a két vasrúd helyén kulccsal elzáratik. A keskenyebb rész ilyformán szilárdan áll, míg a hosszabb rész kényelmesen lapozható.

Róma könyvtáraiban ezen rendszer általánosan használatban van. Az albumszerű kötetekben letett katalogus külön állványokon van elhelyezve, minden kötet alatt egy kis táblán a kötet száma és a benne foglalt betű van jelezve.

Hogy mily praktikus ez a katalogus-rendszer, azt alig szükséges bizonyítani. Két czélt érnek el vele: 1. a közönség hozzáférhet a czédula-katalogushoz, a nélkül, hogy a czédulák szétzóródásától kellene tartanunk: 2. nem vész el belőlük oly könyvnyen valamelyik lap, mint a nálunk használt czédula-rendszernél. Csakhogy több dolgot ad, mint az utóbbi.

E czédula-katalogus alkalmazását nem lehet eléggé ajánlani. kényelmes használhatóságát s czélszerűségét tekintve felülmúl minden más czédula-rendszert.

A római *Vittorio Emanuele* könyvtárban mindkét rendszer használatban van, az első a folyóiratok, az utóbbi a nagy könyvtár részére. A mi a folyóiratokat illeti, megakarom e helyt jegyezni, hogy mily liberalitással járnak el az említett könyvtárban ezeket illetőleg. A könyvtárban egy egészen külön terem van a folyóiratok részére berendezve, melyben a falak mentén köröskörül állványasztalokon kettős sorban több mint 100 különféle folyóirat áll a látogatók rendelkezésére. Mindegyik folyóirat és helye külön számmal van megjelölve, s a látogatók minden akadály nélkül vehetik el helyükről és használhatják azokat. A teremben a fentebb leírt első mód alapján szakok szerint rendezett katalogus van felállítva, mely a látogatók szabad használatára áll. Ez a folyóirati terem, a *Sala dei periodici*, szintén amaz intézmények közé tartozik, melynek követését nem lehet eléggé ajánlani. Persze ez által eleje van véve azon szokásnak, hogy a folyóiratok, mindjárt beérkezésük után, füzetenkint kikölcösnöztetnek.

Aldási Antal.

Generalregister zum I.—X. Jahrgange des Centralblattes für Bibliothekswesen. (1884—1893.) *Bearbeitet von Carl Haeblerin. Leipzig. 1895.* 8-r. 4 . 254 l.

A *Centralblatt für Bibliothekswesen* szerkesztősége egyetemes név- és tárgymutatót adott ki folyóiratának eddig megjelent tíz évfolyamához. E nélkülözhetetlen könyvészeti kézikönyv, melyet a folyóirat egyik dolgozótársa, Haeblerin Károly, a marburgi egyetemi könyvtár assistense s ismert nevű bibliografus szerkesztett, azonkívül, hogy gyakorlati céljainak mindenben megfelelő, szakbeosztásával mintául szolgálhat a tárgymutatók szerkesztésénél. Tudtunkra a magyar név- és tárgymutatók közül eddigelé még a Turulé közelíti meg leginkább. Beosztása a következő: I. része a nagyobb értekezéseket és cikkeket sorolja föl évfolyamok szerint. II. A szerzők névjegyzéke. III. Ismertetett művek. IV. Személynév-mutató. V. Földrajzi névmutató. VI. Betűrendes tárgymutató. A vaskos kötet Lipcsében jelent meg Harrassovitz Ottó kiadásában. Ára 18 márka. *D. L.*